QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR. JOSEPH MIFSUD
B.A. (LEG. & INT. REL.), B.A. (HONS.), M.A. (EUROPEAN), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Robert Vella)

vs

Clive Tanti

Kumpilazzjoni numru 22/2013

Illum 15 ta' Dicembru, 2016

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat **Clive Tanti** detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 243888 (M) billi huwa akkuzat:

1. Talli fil-15 ta' Ottubru 2011 ghall-habta tat-03:30 ta' filghodu gewwa Triq l-Imdina, Attard u/jew bnadi ohra f'dawn il-gzejjer, b'nuqqas ta' hsieb, bi taskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, ikkaguna l-mewt ta' Michael Sciberras (K.I. 319974M);
2. Talli fl-istess data, lok, hin u cirkostanzi saq vettura tal-ghamla Chrysler bin-numru ta' registrazzjoni CLV 022 b'manjiera traskurata, bla kont u perikoluza;

3. Talli fl-istess data, lok, hin u cirkostanzi saq jew ipprova jsuq jew kellu kontroll ta' vettura tal-ghamla Chrysler bin-numru ta' registrazzjoni CLV 022 fi triq jew post pubbliku, meta ma kienx f'kundizzjoni li jsuq minhabba xorb jew drogi;
4. Talli fl-istess data, lok, hin u cirkostanzi saq jew ipprova jsuq jew kellu kontroll ta' vettura tal-ghamla Chrysler bin-numru ta' registrazzjoni CLV 022 fi triq jew post pubbliku wara li kkonsma alkohol li l-proporzjon tieghu fin-nifs, fid-demm jew fl-urina kien izjed mill-limitu preskritt;
5. Talli fl-istess data, lok, hin u cirkostanzi b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-art jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti ikkaguna u/jew ghamel hsara jew hassar jew gharraq vettura (mutur) tal-marka MIC-919 ghad-dannu ta' Michael Sciberras u/jew ta' persuna jew persuni ohra.

Il-Qorti giet gentilment mitluba illi f'kaz ta' htija, tiskwalifika lill-imsemmi Clive Tanti milli jkollu jew jottjeni xi licenzja tas-sewqan ghall-perjodu li l-Qorti jidrilha xieraq.

Il-Qorti giet ukoll mitluba sabiex fil-kaz ta' htija, barra milli tapplika l-piena skont il-Ligi, tordna lill-imputat ihallas l-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu mal-hatra tal-esperti skont l-Artikolu 533 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif preseduta b'digriet datat 30 ta' Gunju 2015 moghti mis-Sinjurija Tieghu l-Prim'Imhallef.

Semghet il-provi.

Rat l-atti kollha ta' dan il-procediment u d-dokumenti esebiti.

Rat in-Nota ta' Rinviju ghall-Gudizzju tal-Avukat Generali datata 8 ta' Gunju, 2015 (esebita a fol. 501 tal-process) fejn huwa dehrlu li tista' tinstab htija (jew htijiet) fil-konfronti tal-imputat taht dak li hemm mahsub:

a. Fl-artikoli 17, 23, 31 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
b. Fl-artikoli 225(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
c. Fl-artikoli 15(1)(2)(3) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta;
d. Fl-artikoli 15A(1)(2) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta;
e. Fl-artikoli 15B(1)(2) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta;
f. Fl-artikoli 15H(1)(2) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta;
g. Fl-artikoli 328(a) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
h. Fl-artikoli 30(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
i. Fl-artikoli 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat is-sottomissjonijiet finali bil-kitba maghmula mill-prosekuzzjoni, *parte civile* u d-difiza.

Semghet is-sottomissjonijiet finali orali mill-Parte Civile u d-difiza.

Rat is-*Social Inquiry Report* imhejji minn Svetlana Bezzina.

Jirrizulta li fil-kors ta' dan il-process fi tlett okkazzjonijiet differenti l-imputazzjonijiet gew mibdula f'dawn id-dati: fit-28 ta' Frar 2013 (*a fol.* 4), fit-2 ta' Frar 2015 (*a fol.* 486) u fl-20 ta' April 2015 (*a fol.* 494). Dan wassal sabiex l-imputat jigi finalment notifikat bl-imputazzjonijiet li jinsab akkuzat bihom nhar l-20 ta' April 2015.

Il-Qorti ma tistax ma tikkummentax fuq il-fatt li din il-kwistjoni ta' isem it-triq kienet tali li holqot dewmien f'dawn il-proceduri.

L-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat taht il-Kap. 65: artikoli 15(1)(2)(3), 15A(1)(2), 15B(1)(2) u 15H(1)(2) huma kollha milqutin bil-preskrizzjoni ravvizata fl-Artikolu 688 (e) tal-Kap. 9 ghaliex huma ferm wara t-trapass tas-sentejn mid-data tal-incident.

Il-Qorti tinnota li in vista ta' dan dikjarat aktar 'l fuq, idejjha jinsabu marbuta li jekk tinstab htija fuq l-imputazzjoni ewlenija ma tistax timponi sospensjoni tal-licenzja tas-sewqan kif qieghda titlob il-prosekuzzjoni.

<u>Il-*fatti specie* tal-kaz.</u>

Il-fatti ta' dan il-kaz jirrigwardaw incident stradali li kien sehh gewwa Triq l-Imdina, H'Attard nhar il-15 ta' Ottubru, 2011 ghall-habta tat-3.30 ta' filghodu.

Wara li l-pulizija tad-distrett tar-Rabat Malta kienu mgharrfa mill-'control room' tal-Kwartieri Generali tal-Pulizija dwar l-incident, is-Surgent 163 Robert Azzopardi assistit mill-pulizija li kienu xoghol mieghu dak inhar kien mar fuq il-post sabiex jivverifika x'kien gara ezattament.

Meta l-pulizija tad-distrett waslu fuq il-post, kienu nnutaw li kien hemm vettura tal-ghamla Chrysler bin-numru ta' registrazzjoni CLV-022 li kienet wieqfa fuq il-genb tal-karreggjata li taghti lejn H'Attard u kif ukoll gie nnutat li l-imsemmija vettura kienet garrbet hsarat estensivi fuq il-parti ta' quddiem taghha. Fuq quddiem tal-vettura kien hemm xi partijiet ta' mutur.

Il-pulizija tad-distrett innutaw illi tul diversi metri minn fejn instabet wieqfa l-vettura bin-numru ta' registrazzjoni CLV-022 kien hemm diversi 'debris' kemm tal-vettura kif ukoll ta' mutur.

Diversi metri l'boghod minn fejn instabet wieqfa l-vettura tal-ghamla Chrysler, gie nnutat mutur tat-tip Honda bin-numru ta' registrazzjoni MIC-919 u li liema mutur kien jinsab fil-karregjata li taghti fid-direzzjoni tar-Rabat.

Fuq il-post waslu wkoll zewg ambulanzi u kif ukoll membri tal-Protezzjoni Civili sabiex jassistu l-pulizija;

It-triq ta' fejn sehh l-incident inghalqet kompletament ghat-traffiku sabiex ix-xena tigi preservata bl-ahjar mod possibli.

Fuq ix-xena tal-incident gie mitkellem ix-xufier tal-vettura bin-

numru ta' registrazzjoni CLV-022 li rrizulta li kien l-imputat Clive Tanti fejn dan stqarr illi huwa kien qieghed isuq direzzjoni lejn H'Attard meta f'hin minnhom ra dawl qawwi gej ghal go fih u ghalkemm gibed lejn il-genb, xorta wahda sehh impatt qawwi mal-vettura tieghu.

Minn stharrrig li sar permezz tas-sistema' kompjuterizzata tal-Pulizija, irrizulta li l-mutur tal-ghamla Honda bin-numru ta' registrazzjoni MIC-919 kien registrat fuq Michael Sciberras.

Ix-xufier tal-mutur bin-numru ta' registrazzjoni MIC-919 ma setghax jinstab fuq il-post tal-incident u ghalhekk bdiet tfittxija intensiva fl-inhawi bit-tama li dan jigi misjub.

Saru wkoll diversi tentattivi sabiex Michael Sciberras jigi kkuntattjat fuq il-mobajl tieghu izda dawn it-tentattivi wkoll irrizultaw fin-negattiv.

Fil-frattemp fuq il-post gew mitkellma Marco Attard, Kenneth Bellizzi u Thomas Mifsud illi kienu l-ewwel persuni li waslu fuq ix-xena tal-incident u nfurmaw il-pulizija. Huma kollha stqarrew illi ma rawx l-incident isehh, izda kienu waqfu sabiex jaghtu l-ghajnuna li kien hemm bzonn hekk kif raw il-vettura mahbuta fil-genb tat-triq.

Hekk kif sebah kompliet it-tfittxija fl-akwati ghas-sewwieq tal-mutur mill-membri tal-Protezzjoni Civili u kif ukoll mill-pulizija.

Ix-xufier tal-mutur eventwalment instab minghajr hajja fuq wahda mis-sigar li hemm mal-gnub ta' Triq l-Imdina.

Konsegwenza tal-impatt mal-vettura tal-imputat, Michael Sciberras spicca mitfuh fuq sigra fil-gholi u kellhom ikunu membri tal-Protezzjoni Civili u tal-AFM li kellhom jintervjenu sabiex jitnizzel il-katavru tieghu.

Jirrizulta li l-imputat Clive Tanti ma kienx qieghed isuq direzzjoni lejn H'Attard izda kien qieghed isuq direzzjoni lejn ir-Rabat ghax huwa kien sejjer lura d-dar u cioe' gewwa l-Imgarr.

Il-vittma kien qieghed isuq il-mutur mid-direzzjoni tar-Rabat (Malta) lejn il-Belt sabiex jaqbad il-catamaran ghaliex kien sejjer gita bil-muturi li kienet giet organizzata gewwa Sqallija.

KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI GENERALI

Preliminari

Din hija Qorti ta' Gudikatura Kriminali. Quddiemha persuna jew persuni jigu mixlija li wettqu reati kriminali. Il-Qorti hija adita bl-imputazzjonijiet li jingiebu quddiemha u li jkunu maghmula mill-prosekuzzjoni. Hemm limitu kemm il-Qorti tista' tkun flessibbli fir-rigward tal-interpretazzjoni tal-imputazzjonijiet li jingiebu quddiemha.

Għalkemm verament li l-komparixxi li fuqha hemm l-imputazzjonijiet hija ritenuta bħala *un avviso a comparire*, l-imputazzjonijiet huma dejjem ta' indoli penali. Ir-regoli tal-procedura ma jistgħux jigu interpretati b'mod wiesa' tali li l-

parametri tal-azzjoni penali jigu spustati jew mibdula. Altrimenti d-difiza ma tkunx tista' tiddefendi ruħha kif jixraq.

Quddiem din il-Qorti jekk persuna tinstab ħatja teħel piena. Jekk ma tinstabx ħatja tigi meħlusa mill-imputazzjonijiet dedotti. Il-valutazzjoni dwar jekk persuna tkunx ħatja jew le tiddependi dejjem fuq il-provi li jingiebu quddiemha (u quddiem ebda post jew medium ieħor) u l-istess valutazzjoni hija marbuta mal-imputazzjonijiet kriminali li jkunu gew miktuba u prezentati quddiemha mill-Pulizija Ezekuttiva jew skont kif ikunu gew mizjuda jew mibdula fl-istadju opportun – u dejjem mhux aktar tard minn meta l-Prosekuzzjoni tkun iddikjarat il-provi tagħha magħluqa. Altrimenti jekk ma jkunx hekk l-akkuzatur ikun jista' jbiddel il-parametri tal-azzjoni penali skont meta jidhirlu u skont l-andament ta' dak li jkun qed iseħħ jew li jkun irrizulta matul il-kors tal-process penali.

Għalkemm hemm element ta' flessibilita' provdut minn certu gurisprudenza fir-rigward tal-procedimenti quddiem dawn il-Qrati ta' gurisdizzjoni limitata, din il-flessibilita' trid tkun tali li ma tkunx ta' pregudizzju għall-proceduri penali u għad-drittijiet tad-difiza.

Is-setgħat ta' din il-Qorti u r-rimedji li din il-Qorti tista' tagħti f'kull kaz huma limitati u ristretti għal dawk li huma previsti mill-Ligi u fil-Ligi. Din il-Qorti ma għandiex is-setgħa, ossia *carte blanche* li tiddeciedi kif trid u tipprovdi kull rimedju li jidhlilha

f'moħħha jew li trid jew li tkun tixtieq tagħti. Il-provvedimenti tagħha huma limitati għal dawk provduti fil-Kodici Kriminali.

Din il-Qorti ma tistax tieħu post jew tissostitwixxi l-Qorti Civili kompetenti jew tagħti rimedji ta' natura civili li ma humiex prevvisti mill-Kodici Kriminali bħala li jistgħu jigu emanati minn Qorti ta' Gudikatura Kriminali.

F'kull kaz pero, stante li din hija Qorti ta' Gudikatura Kriminali hija marbuta bit-termini tal-imputazzjoni skont kif spjegat aktar 'il fuq. Aktar minn hekk quddiemha huwa dmir tal-Prosekuzzjoni li tipprova l-kaz tagħha skont kif proferit fl-imputazzjoni kontestata sal-grad ta' konvinciment morali u sufficjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni. Mill-banda l-oħra jekk id-difiza tagħzel li tressaq xi provi jew sottomissjonijiet kif sar f'dan il-kaz, huwa bizzejjed għad-difiza li tikkonvinci lil Qorti bit-tezi tagħha fuq bazi ta' konvinciment morali li jistrieħ fuq bilanc ta' probabbilita u f'kaz li dan iseħħ, u l-Qorti ma tħossiex moralment konvinta li l-Prosekuzzjoni laħqet il-grad ta' prova rikjesta minnha, allura l-Qorti trid tillibera lill-imputat.

Dawn huwa principji kardinali li jsawru l-procediment penali Malti. Jogħgbuna jew ma jogħgbuniex, dawn huma wħud mir-regoli bazilari li jistrieħ fuqhom il-procediment penali Malti.

Biss din il-Qorti ma tistax tieqaf hawnhekk. Hija marbuta li tiggudika dan il-kaz skont l-akkuza li giet magħmula mill-Prosekuzzjoni kontra l-imputat u ma tistax tbiddel hi bis-setgħa

tagħha stess il-parametri tal-kawza intrapriza mill-Prosekuzzjoni u tiddeciedi kif jiftlilha jew tmur lil hinn mill-imputazzjonijiet prezentati lilha mill-Prosekuzzjoni.

Oneru tal-Prosekuzzjoni

Huwa l-oneru tal-Prosekuzzjoni li tressaq l-ahjar provi sabiex tikkonvinci lill-Qorti li l-akkuzi addebitati lill-imputat huma veri u dan ghaliex kif jghid il-Manzini fil-ktieb tieghu **Diritto Penale** Vol. III Kap IV pagna 234, Edizione 1890:-

> *"Il cosi` detto onero della prova, cioe` il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit".*

Huwa minnu, li jekk il-Qorti hija rinfaccjata b'zewg verzjonijiet konfliggenti, ghandha tillibera, stante li tali konflitt ghandu jmur a beneficcju tal-imputat. Pero' huwa veru wkoll kif gie deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-dsatax (19) ta' Mejju, 1997 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija vs Graham Charles Ducker**:

> *"It is true that conflicting evidence per se does not necessarily mean that whoever has to judge may not come to a conclusion of guilt. Whoever has to judge may, after consideration of all circumstances of the case, dismiss one version and accept as true the opposing one".*

Il-Prosekuzzjoni trid tipprova l-kaz taghha lil hinn minn kull dubju ragjonevoli, waqt li d-difiza trid tipprova d-difiza taghha fuq bazi ta' probabilita'.

Huwa principju baziku prattikat mill-Qrati taghna fil-procediment kriminali, li sabiex l-akkuzat jigi misjub hati l-akkuzi migjuba fil-konfront tieghu dawn ghandhom jigu pruvati oltre kull dubju dettat mir-raguni.

F'dan ir-rigward issir referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-5 ta' Dicembru, 1997 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija v Peter Ebejer**, fejn il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jhalli ebda dubju dettat mir-raguni u mhux xi grad ta' prova li ma jhalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistghux jitqiesu bhala dubji dettati mir-raguni. Fi kliem iehor, dak li l-gudikant irid jasal ghalih hu, li wara li jqis ic-cirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-buon sens tieghu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni.

Fil-fatt dik il-Qorti ccitat l-ispjegazzjoni moghtija minn Lord Denning fil-kaz **Miller v Minister of Pension** - 1974 - ALL Er 372 tal-espressjoni '*proof beyond a reasonable doubt.*'

> *"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable', the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice."*

Din il-Qorti taghmel ukoll referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' Settembru 2002 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija v Martin Mark Ciappara** fejn spjegat x'jigri meta gudikant ikun rinfaccjat b'zewg verzjonijiet konfliggenti u cioe' jistghu jigru zewg affarijiet u cioe jew il-gudikant ikun tal-fehma li l-kaz tal-Prosekuzzjoni ma jkunx gie sodisfacentement ippruvat, u allura l-Qorti ghandha tillibera, jew jekk ikun moralment konvint li l-verzjoni korretta hija wahda u mhux l-ohra, jimxi fuq dik il-verzjoni li jaccetta u jekk dik il-verzjoni tkun timporta l-htija tal-imputat jew akkuzat, allura jiddikjara tali htija u jghaddi ghal piena jew ghal xi provvediment iehor.

Apprezzament tal-provi fl-assjem:

Il-Qorti tissottolinea li huwa ben risaput li l-apprezzament tal-provi ghandu jsir mhux biss b'mod spezzettat u individwali izda l-provi ghandhom jigu analizzati flimkien fl-assjem taghhom sabiex wiehed jara x'inferenzi jew interpretazzjoni ragjonevoli u legali jista' jaghti lil dawk il-provi hekk interpretati. Ma tistax tinstab htija jew nuqqas ta' htija semplicement fuq analizi individwali jew separata tal-provi. Dawn ghandhom jigu kkunsidrati kemm individwalment kif ukoll komplessivament. Dan hu appuntu l-ezercizzju li sejra taghmel din il- Qorti, u cioe' li tezamina bir-reqqa kollha l-provi prodotti f'dan il-kaz.

XHIEDA

F'dan il-process xehdu sebgha u tletin (37) xhud kif gej:

Spettur Kevin J. Farrugia (*a fol* 255 et. seq.); PS163 Robert Azzopardi (*a fol* 262 et. seq.); Dr. Owen Mifsud (*a fol* 274 et. seq.); Joanne Sciberras (*a fol* 279 et. seq.); Margaret Sciberras (*a fol* 293 et. seq.); Dr. Martin Bajada (*a fol* 306 et. seq.); Perit Richard Aquilina (*a fol* 308 et. seq.); Brian Farrugia (*a fol* 310 et. seq.); Spizjar Godwin Sammut (*a fol* 316 et. seq.); Jonathan Tabone (*a fol* 321 et. seq.); Gordon Micallef (*a fol* 355 et. seq.); Thomas Mifsud (*a fol* 341 et. seq.); Marco Attard (*a fol* 346 et. seq.); Joe Zammit (*a fol* 358 et. seq.); PS171 Carl Glanville (*a fol* 362 et. seq.); Profs. Marie Therese Camilleri Podesta u Dr. Ali Salfraz (*a fol* 364 et. seq.); Joseph Zammit u PL Mario Buttigieg (*a fol* 379 et. seq.); Dr. Mario Scerri (*a fol* 383 et. seq.); PC468 Lennix Vella (*a fol* 386 et. seq.); Spettur James Grech (*a fol* 389 et. seq.); Margaret Sciberras (*a fol* 398 et. seq.); Spettur Robert Vella (*a fol* 401 et. seq.); John Gera (*a fol* 407 et. seq.); John Pisani (*a fol* 412 et. seq.); Kenneth Bellizzi (*a fol* 414 et. seq.); PL Mario Buttigieg (*a fol* 424 et. seq.); PS826 Matthew Parnis (*a fol* 432 et. seq.); Michael Balzia (*a fol* 444 et. seq.); Nicholas Baldacchino (*a fol* 456 et. seq.); Spettur Robert Vella (*a fol* 459 et. seq.); Marica Mifsud (*a fol* 464 et. seq.); Dr. Martin Bajada (*a fol* 509 et. seq.); Mario Buttigieg (*a fol* 516 et. seq.); Dr. Joseph Ferriggi (*a fol* 524 et. seq.); Probation Officer Svetlana Bezzina (*a fol* 593 et. seq.)

Din il-Qorti ghalkemm mhix f'pozizzjoni vantaggjuza hdejn Qrati ohra meta tigi biex taghmel apprezzament tax-xhieda u dan ghaliex hija ma ghexietx il-process kollu tul medda ta' zmien u ghalhekk hija mhix f'pozizzjoni, li tanalizza l-komportament tax-xhieda kollha li xehdu viva voce, tezamina l-imgieba u l-komportament taghhom, stante li ma kinitx hi stess li kkonstatat x'interess seta' kellu xi xhud f'data li xehed u jekk dak li qal kellux mis-sewwa jew le.

KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI DWAR L-AKKUZI

(i) <u>Il-Kuncett ta' Negligenza</u>

Fid-dottrina u l-gurisprudenza kontinentali jezistu zewg tejoriji partikolari dwar il-kuncett ta' negligenza: it-tejorija hekk imsejha oggettiva u dik suggettiva. It-test ghat-tejorija oggettiva mhux wiehed li hu immirat biex jistabilixxi jekk il-persuna ipprevedietx jew setghetx tipprevedi dak l-incident fil-*fatti specie* partikolari tal-kaz izda jekk l-agir ta' dik il-persuna jaqax taht l-obbligu ragjonevoli ta' attenzjoni li kull persuna fis-socjeta` hija prezunta li ghandu jkollha f'cirkostanza partikolari. Min-naha l-ohra t-tejorija suggettiva tenfasizza li wiehed jista' jitkellem fuq agir negligenti jekk ikun hemm nuqqas f'li wiehed ikun *alert* jew vigilanti bil-limitazzjonijiet tieghu personali f'dak il-kaz partikolari.

Il-Kodici Kriminali taghna fl-artikoli 225,[1] 226[2] u 328[3] jitkellem fuq *"nuqqas ta' hsieb, traskuragni, nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu u nuqqas ta' tharis ta' regolamenti"*. Ma tezisti l-ebda spjegazzjoni tat-termini *"nuqqas ta' hsieb u traskuragni"*; madanakollu dawn generalment huma mehudin li jfissru bhala nuqqas ta' attenzjoni u ta' tehid ta' prekawzjonijiet li kienu mistennija f'cirkostanzi partikolari. Fir-rigward tat-termini *"nuqqas ta' hila fl-arti u professjoni tieghu"* u *"nuqqas ta' tharis ta'*

[1] Artikolu 225: *"Kull min, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi hadd, jehel, meta jinsab hati, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn erba' snin jew multa mhux izjed minn hdax-il elf sitt mija u sitta u erbghin euro u sebgha u tmenin centezmu (11,646.87)."*

[2] L-Artikolu 226 jirreferi ghall-offizi li ma jwasslux ghall-mewt izda jarrekaw biss hsara gravi jew hafifa fuq il-persuna ta' l-individwu: *"Jekk minhabba l-fatti imsemmijin fl-ahhar artikolu qabel dan issir offiza fuq il-persuna, l-akkuzat, meta jinsab hati, jehel - (a) jekk l-offiza tkun gravi u ggib il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sena jew multa mhux izjed minn erbat elef sitt mija u tmienja u hamsin ewro u hamsa u sebghin ewro centezmi (€4658.75); (b) jekk l-offiza tkun gravi minghajr il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur jew multa mhux izjed minn elfejn tlett mija u disgha u ghoxrin ewro u sebgha u tletin ewro centezmi (€2329.37); (c) jekk l-offiza tkun hafifa, il-pieni stabbiliti ghall-kontravvenzjonijiet. (2) Fil-kazijiet imsemmijin fis-subartikolu (1)(c), il-procediment jista' jittiehed biss fuq kwerela tal-parti offiza.*

[3] L-artikolu 328 jaqra: "*Kull min, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, jikkaguna hruq, jew jaghmel xi hsara jew ihassar jew jgharraq xi haga, kif imsemmi f'dan is-sub-titolu, jehel, meta jinsab hati - (a) jekk minhabba f'hekk tigri l-mewt ta' persuna, il-piena stabbilita fl-artikolu 225; (b) jekk minhabba f'hekk xi hadd ibati offiza gravi fuq il- persuna, li tkun iggib il-konsegwenzi msemmijin fl-artikolu 218, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur jew multa mhux izjed minn elfejn tliet mija u disgha u ghoxrin euro u sebgha u tletin centezmu (2,329.37); (c) jekk minhabba f'hekk xi hadd ibati offiza gravi minghajr il-konsegwenzi hawn fuq imsemmija, il-piena ta' prigunerija ghal zmien mhux izjed minn tliet xhur jew multa mhux izjed minn elf mija u erbgha u sittin euro u disgha u sittin centezmu (1,164.69); (d) f'kull kaz iehor, il-piena ta' prigunerija ghal mhux izjed minn tliet xhur jew il-multa jew il-pieni tal-kontravvenzjonijiet: Izda fil-kazijiet imsemmijin fil-paragrafu (d), hlief meta l-hsara tkun kagunata fi proprjetà pubblika, jistghu jittiehdu procedimenti biss bil-kwerela tal-parti offiza."*

regolamenti", l-implikazzjoni ta' dawn il-frazijiet huma pjuttost cari u ma jhallu lok tal-ebda interpretazzjoni. Sakemm l-agir negligenti ma jinkwadrax ruhu taht xi wahda mill-parametri stabbiliti minn dawn l-artikoli tal-ligi, persuna ma tkunx tista` tigi misjuba hatja ta' negligenza ghal dak li ghandu x'jaqsam mal-azzjoni kriminali. Inoltre tali agir negligenti jrid ikun per forza wassal sabiex giet arrekata hsara lill-persuna jew inkella xi proprjeta`. Dan ghaliex fl-artikoli 225, 226 u l-artikolu 328, il-hsara lill-persuna jew lill-proprjeta` hija indikata bhala wahda mill-elementi kostituttivi tar-reat.

Il-Kodici taghna huwa bbazat fuq il-Kodici Taljan tal-1889. Fil-kummentarju tad-disposizzjonijiet relattivi ghal negligenza ta' dan il-Kodici, awturi Taljani dejjem qiesu li ghandu jigi applikat it-test suggettiv.[4] Jekk wiehed iqis it-termini wzati fil-ligi taghna u cioe` *"nuqqas ta' hsieb u traskuragni"*, wiehed jista' jinnota li dawn huma termini li qeghdin jirreferu direttament ghall-attitudni soggettiva ta' min ikun hati tar-reat. Huwa necessarju ghalhekk li wiehed jindika jekk ic-cirkostanzi partikolari tal-kaz kinux jippermettu lill-persuna involuta li tintebah bil-konsegwenzi tal-agir taghha.

Il-parti operattiva u essenzjali tal-akkuza li giet dedotta fil-konfront tal-imputat hija li kkaguna l-mewt ta' Michael Sciberras *"b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' regolamenti"*. Il-gurista Sir Anthony Mamo, fin-Noti tieghu, jispjega illi ghalkemm il-frazijiet

[4] Ara Impallomeni, Vol III, pg 1662

"nuqqas ta' hsieb" u *"traskuragni"* m'humiex moghtija definizzjoni mil-ligi pero jkompli jghid li *"it is clear that by them the law means generally the absence of such care and precautions as it was the duty of the defendant to take in the circumstances"*[5].

Il-Professur Mamo jkompli jsostni li, *"the essence of negligence is made to consist in the "possibility of foreseeing" the event which has not been foreseen"*[6]. Sabiex jenforza t-tezi tieghu, Mamo jaghmel referenza ghat-taghlim ta' Francesco Carrara, u jikkwotah kif segwenti – *"Il non aver previsto la conseguenza offensiva sconfina la colpa dal dolo. Il non averla potuto prevedere, sconfine il caso dalla colpa"*[7].

Antolisei, fil-ktieb tieghu *Manuale di Diritto Penale (Parte Generale)*, jaghmel ukoll referenza ghal Carrara, u jghid hekk:

> *"Secondo la dottrina tradizionale che vanta origini antichissime e in questi ultimo tempi torna a prevalere, la colpa consiste nella prevedibilita' del risultato non voluto. Scrisse il Carrara: La colpa si definisce la volontaria omissione di diligenza nel calcolare le conseguenze possibili e prevedibili del proprio fatto. Dicesi conseguenza prevedibile, perche' l'essenza della colpa sta nella prevedibilita'".*[8]

Din hija t-tezi li dejjem giet accettata mill-Qrati taghna. Fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs***

---

[5] *Lectures in Criminal Law*, Vol 1, pg 69
[6] ibid, pg 67 (sottolinear fit-test originali)
[7] ibid, pg 68 (sottolinear fit-test originali)
[8] Antolisei, *Manuale di Diritto Penale (Parte Generale)* (Giuffre', 1997, 14 ed) 364

Richard Grech[9] gie deciz li jekk il-prudenza tikkonsisti billi persuna taghmel dak li hu ragonevolment mistenni minnha sabiex tipprevjeni l-konsegwenzi dannuzi ta' ghemilha, l-imprudenza tikkonsisti billi wiehed jaghmel avventatament dawk l-affarijiet li hu messu ppreveda li setghu jikkagunaw hsara. It-traskuragni, mill-banda l-ohra, timplika certa non-kuranza, certu abbandun kemm intellettiv kif ukoll materjali. Fiz-zewg kazijiet, pero', il-hsara tkun prevedibbli, ghalkemm mhux prevista: kieku kienet ukoll prevista, wiehed ikun qieghed fil-kamp doluz b'applikazzjoni tad-dottrina tal-intenzjoni pozittiva indiretta.

Fl-istess sentenza gie ritenut dak li kien diga ntqal fis-sentenza ***Il-Pulizija vs Perit Louis Portelli***[10], fejn saret ukoll, fost l-ohrajn, referenza ghal Giorgi:

> *"Hu mehtieg ghall-kostituzzjoni tar-reat involontarju skond l-art. 239 [illum 225] tal-Kodici Penali illi tirrikorri kondotta volontarja negligenti – konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb ("imprudenza"), traskuragni ("negligenza"), jew nuqqas ta' hila ("imperizia") fl-arti jew professjoni jew konsistenti specifikatament f'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti – li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn event dannuz involontarju.*
>
> *Ghandu jigi premess illi, ghall-accertament tal-htija minhabba f'kondotta negligenti, ghandu jsir il-konfront tal-*

[9] *Pulizija vs Richard Grech* (Appell Kriminali, 21/03/1996, De Gaetano)
[10] *Pulizija vs Perit Louis Portelli* (Qorti Kriminali, 04/02/1961, Kollez XLV.iv.870, Flores)

kondotta effettivament adoperata ma' dik ta' persuna li s-sapjenza rumana identifikat mal-"bonus pater familias", dik il-kondotta, cioe, illi fil-kaz konkret kienet tigi wzata minn persuna ta' intelligenza, diligenza u sensibilita' normali: kriterju li filwaqt li jservi ta' gwida oggettiva ghall-gudikant, ihallih fl-istess hin liberu li jivvaluta d-diligenza tal-kaz konkret. "La diligenza del buon padre di famiglia costituisce un criterio abbastanza indeterminato per lasciare al giudice gran liberta' di valutazione." (Giorgi, Teoria delle Obbligazioni, II, 27, p. 46)"

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-11 t'Ottubru 2012 fl-ismijiet : **Il-Pulizija v Peter Stroud**[11] il-Qorti ccitat dak illi qal **Archbold** fil-**Criminal Pleading, Evidence and Practice**:

"Where death results in consequence of a negligent act, it would seem that, to create criminal responsibility, the degree of negligence must be so gross as to amount to recklessness. . . Probably, of all the epithets that can be applied "reckless" most nearly covers the case ... but whatever epithet be used, and whether an epithet be used or not, in order to establish criminal responsibility, the facts must be such that . . . the negligence of the prisoner went beyond a matter of compensation between subjects and showed such disregard for the life and safety of others as to

[11] Appell Kriminali Numru. 225/2011 deciz mill-Imhallef Michael Mallia

amount to a crime against the state and conduct deserving punishment..."

Il-Qorti tirrileva li dak applikabbli fil-ligi Civili r-*res ipsa loquitur* (Il-fatti jitkellmu wehidhom) m'ghandiex applikazzjoni diretta fil-Ligi Kriminali izda kif intqal fil-kaz **Wilkinsons** f'para 5.52:

> "*the fact that res ipsa loquitor has no application to criminal law does not mean that the prosecution have to negative every possible explanation of a defendant before he can be convicted of careless driving where the facts at the scene of an accident are such that, in the absence of any explanation by the defendant, a court can have no alternative but to convict*".

Kif tajjeb gie osservat fil-kawza **Giuseppa Debono –vs- Philip Camilleri et**, Appell Civili, 23 ta' Frar 1962:

> *"Hu obbligu li kull driver jirregola s-sewqan skont il-kondizzjonijiet u c-cirkostanzi, bhal ma huwa l-hin ta' billejl, il-vizwali ostakolata bid-dlam u bix-xita, l-piz tal-vejikolu, l-istat tal-art, u rapporti ohra kontingenti; u hu anke dmir ta' driver li jzomm dik li komunement tissejjah 'a reasonable careful look-out' liema dmir igib mieghu li d-driver jara dak li jkun ragjonevolment vizibbli".*

Wara li qieset kollox, din il-Qorti se taghmel apprezzament ta' fatt u tasal ghall-konkluzjoni skont ic-cirkostanzi kollha migbura fil-process.

Illi huwa principju ben stabbilit li sewwieq ghandu l-obbligu li jzomm l-hekk imsejjah "*proper look out*". Gie ritenut li:

> *Hu dover ta' driver to see what is in plain view... u li min ma jarax dak li ragonevolment ghandu jara jfisser li ma kienx qed izomm a proper lookout... Keeping a proper lookout means more than looking straight ahead – it includes awareness of what is happening in one's immediate vicinity. A motorist should have a view of the whole road from side to side and, in the case of a road passing through a built up area, of the pavements on the side of the road as well.*[12]

Illi l-istess Qorti tal-Appell Kriminali rriteniet ukoll li

> *... biex nuqqas ta' proper look out iwassal ghal responsabbilta' penali l-Qorti trid tkun sodisfatta illi kieku ma kienx ghal dak in-nuqqas dik il-hsara x'aktarx kienet tigi evitata jew x'aktarx li ma kinitx issehh f'dak il-grad li effettivement sehhet...*[13]

Illi dwar velocita' m'hemmx dubju li *speed* jista' jkun ecessiv anke jekk ma jiskorrix il-limiti regolamentari ghal dik il-lokalita' izda jiskorri dawk dedatti mill-prudenza u mill-fatturi ambjentali tal-mument.[14]

Illi mill-ezamijiet maghmula u kalkoli xjentifici jirrizulta illi l-imputat Clive Tanti kien qed isuq il-vettura tieghu b'velocita ta'

---

[12] **Pulizija vs Roderick Debattista**: Appell Kriminali deciz 26 ta'Mejju 2004
[13] **Pulizija vs Joseph Grech**: deciza 6 ta' Gunju 2003
[14] **Pulizija vs Haden Vella** op cit

mija u hamsa u erbghin kilometru fis-siegha (154kfs)[15] filwaqt li l-vittma Michael Sciberras kien qieghed isuq fil-kareggjata tieghu b'velocita ta' mija u sitta u ghoxrin kilometru fis-siegha (126kfs)[16]

Fil-kaz ***R v L*** *[2011]* Toulson LJ sostna:

> "*..it is ultimately for the jury to decide whether, considering all the evidence, they are sure that the defendant should fairly be regarded as having brought about the death of the victim by his careless driving. That is a question of fact for them. As in so many areas, this part of the criminal law depends on the collective good sense and fairness of the jury.*"

Fil-kaz **R v Hughes [2013] UKSC 56** intqal li:

> "*some act or omission in the control of the car, which involves some element of fault, whether amounting to careless or inconsiderate driving or not, and which contributes in some more than minimal way to the death of an individual.*"

Jekk tirrizulta xi negligenza kontributorja, din in-negligenza kontributorja ghandha tittiehed in kunsiderazzjoni biss fil-kalibrar tal-piena li ghandha tigi erogata.

Illi f'dan is-sens jikkommenta anke l-Antolisei:

> *Nell'ipotesi che con la colpa del soggetto attivo del reato concorra la colpa della persona offesa, da alcuni si parla di compensazione delle colpe, nel senso che la colpa dell'uno*

[15] Fol.201
[16] fol. 202

verrebbe annullata dalla colpa dell'altro. Cosi non si dovrebbe punire l'automobilista, se l'investimento sia dovuta anche alla colpa della vittima. Cio non puo' ammettersi, perche il principio della compensazione delle colpe, se vale nell'ambito del diritto privato, ... non ha diritto di cittadinanza nel campo penale. Qui la punizione e' reclamata da un interesse pubblico, quindi, dell'eventuale colpa della vittima il guidice terra' conto solo entro i limiti dei suo poteri discrezionali per l'applicazione concreta della pena[17]

Il-Qorti waqt li qieghda tiddeciedi trid izzomm f'moħħha l-mistoqsija jekk l-agir tal-imputat kienx il-fattur li wassal għal dan l-incident stradali. Huwa jrid iwiegeb ghal dan l-agir tieghu indipendentement minn dak li seta' għamel ħaddieħor. Sabiex il-fattur kontributorju tat-terz jinnewtralizza r-responsabbilta' tal-imputat, dan il-fattur irid ikun dak li **unikament u esklussivament** iwassal għall-incident stradali. Fil-kamp penali, in-negliġenza kontributorja ma teħlisx lis-sewwieq jekk ma tkunx il-kawza unika tas-sinistru akkadut.

[17] Ref **Manuale di Diritto Penale Parte Generale** 1989 Giuffre pagna 332

L-Archbold fil-parti fejn jitkellem dwar **Causing Death by Careless, or Inconsiderate Driving**[18] jghid li**:**

The elements of this offence that the prosecution must prove are that:

- *– the defendant was the driver;*
- *– the vehicle was being driven;*
- *– the vehicle was a mechanically propelled vehicle;*
- *– the vehicle was being driven on a road or other public place;*
- *– the vehicle was being driven without due care and attention; or*
- *– the vehicle was being driven without reasonable consideration for other persons using the road or place;*
- *– the death of another person is caused by that driving.*

(ii) <u>L-Artikolu 15(1)(a) tal-Kap. 65 – Sewqan bla kont, traskurat u perikoluz</u>

L-artikolu 15(1)(a) tal-Kap. 65 jistabilixxi li:

"Kull min - (a) isuq vettura bil-mutur jew vettura oħra mingħajr liċenza tas-sewqan jew vettura bil-mutur jew vettura oħra li ma jkollhiex liċenza, jew isuqha b'nuqqas ta' kont, bi traskuraġni, jew b'mod perikoluż, iżda ma tkun

[18] Archbold Magistrates' Courts Criminal Practice 2017 pg. 1261 para 17-41

meħtieġa ebda liċenza dwar bicycle; jew (b) iġiegħel, iħalli jew jippermetti li l-vettura bil-mutur jew vettura oħra tiegħu tinsaq minn persuna li ma jkollhiex il-liċenza meħtieġa biex issuq vettura bil-mutur jew vettura oħra, ikun ħati ta' reat u jeħel, meta jinsab hekk ħati, il-piena tal-multa ta' mhux iżjed minn mitejn u tnejn u tletin euro u erbgħa u disgħin ċenteżmu."

Il-legislatur ma jaghtix definizzjoni ta' x'jikkostitwixxi sewqan bla kont, traskurat jew perikoluz. Allura jispetta lill-gudikant li jaghti l-interpretazzjoni tieghu u jaghmel tajjeb ghal dan in-nuqqas tal-legislatur.

Ta' ghajnuna f'dan ir-rigward hija s-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Alfred Mifsud** tas-6 ta' Mejju 1997 (Riportata f'Volum LXXXI.iv.57) deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali.

Il-Qorti kienet irriteniet li:

*"**Sewqan traskurat** (negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola, il-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun, jammonta wkoll ghal sewqan traskurat.*

***Sewqan bla kont** hu deskritt fis-subartikolu (2) tal-imsemmi artikolu 15 bhala sewqan 'bi traskuragni kbira'. Din*

it-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-grad ta' traskuragni tkun kbira u tinkludi l-kazijiet fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu minhabba l-probabbilita' ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif ukoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji.

Sewqan perikoluz *(dangerous driving) jirrikjedi li fil-kaz partikolari s-sewqan kien ta' perikolu ghal terzi jew ghall-proprjeta' taghhom. Biex wiehed jiddeciedi jekk kienx hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin u l-lokalita' ta' l-incident u l-presenza o meno ta' traffiku iehor jew ta' nies ghaddejjin bir-rigel. Naturalment, sewqan f'kaz partikolari jista' jaqa' taht tnejn jew aktar minn dawn it-tliet forom ta' sewqan, f'liema kaz japplikaw id-disposizzjonijiet tal-ligi u d-dottrina in materja ta' konkors ta' reati. Ghall-finijiet ta' piena l-legislatur pogga s-sewqan bla kont u s-sewqan perikoluz fl-istess keffa. Ir-reat ta' sewqan traskurat hu kompriz u involut f'dak ta' sewqan bla kont u f'dak ta' sewqan perikoluz (ara* ***The Police vs Charlotte Chamberlain,*** *Appell Kriminali, 21/5/96)".*

Il-kwistjoni jekk sewqan jistax jigi klassifikat bhala negligenti, bla kont jew perikoluz hija kwistjoni purament ta' *"degree"*.

Fis-sentenza **Il-Pulizija vs Mario Gellel**, deciza fid-19 ta' Frar 2004 intqal li:

"...kif gie ritenut minn din il-Qorti diversament preseduta, jekk sewqan hux (i) negligenti, jew (ii) bla kont jew (iii)

perikoluz hi kwistjoni ta' 'degree' (App. ***Krim. Pul. Vs Charles Bartolo,*** *14.3.59,* ***Pol. vs Wilson [Vol.*** *XXXIX iv. 1018] u* ***Pul. vs Alfred Vella*** *[Vol. XLIV,* ***p.*** *933]) u kif jidhru wara xulxin huma fl-iskala tas-serjeta' taghhom (App.* ***Krim. Pul. vs Hardingham,*** *19.10.1963)."*

Gie wkoll ritenut li biex jintegra ruhu r-reat ta' sewqan perikoluz, hemm bzonn ta' certu grad ta' 'recklessness' (App. Krim. ***Pul. vs Charles Farrugia*** *[Vol. XXXIX iv.9 78]). 'Recklessness' giet definita bhala 'wilfully shutting one's eye' (App. Krim.* ***Pul. vs Joseph Aquilina,*** *20.4.1963). Invece sewqan negligenti jew traskurat ifisser nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali (App. Krim.* ***Pul. vs Antonio Spiteri*** *[Vol. XLIV iv. 892])".*

Illi l-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet : **Jesmond Bonello vs Giulio Baldacchino**, deciza fil-15 ta' Jannar 1997 qalet illi:

".... f'materja ta' determinazzjoni ta' responsabbilta' ghall-incident awtomobilistiku l-Qorti ghandha dejjem tiggudika a bazi ta' dak li jirrizultalha li kienet il-kawza prossima w immedjata tieghu u tapplika ghalih ir-regoli li s-sewwieqa kienu obbligati josservaw u jobdu. F'materja ta' sewqan huma r-regolamenti u t-tharis u l-ksur taghhom li jaddebitaw ir-responsabblita' u mhux l-ekwita' u gudizzju approssimattiv. Huma dawn ir-regolamenti li ghandhom jigu rigidament applikati. Dan biex jigi assigurat l-ordni, fir-rispett ta' l-istess regolamenti, li wahdu jista' jipprevjeni l-incidenti."

(ara wkoll il-kawza : **Amadeo Mea vs Carmelo Vella** (Appell Civili, 24 ta' Jannar 1966).

Il-Qorti tal-Magistrati (Malta) Gudikatura Kriminali kif preseduta fis-sentenza taghha : **Pulizija vs Clayton James Fenech**, deciza fit-23 ta' Mejju 2016 (Kaz. Nru. 1041/2011) qalet:

"f'materja ta' incidenti stradali il-provi indizzjarji, hafna drabi jista' jkunu siewja ferm, u xi drabi jistghu anki jkunu siewja ferm aktar minn dawk okulari li, kultant jistghu ikunu biss soggettivi u kultant, u x'aktarx iva milli le, ikunu kuluriti b'dak li jissejjah 'esprit de voiture'. U mbaghad fejn ma jkunx hemm xhieda okulari li jistghu jiddeskrivu jew jispjegaw dak li gara, dawn il-provi indizzjarji, jistghu facilment u minghajr bzonn ta' hafna tigbid, jaghtu stampa cara tad-dinamika tal-incident. S'intendi, bhal kull prova indiretta ohra, jridu jkunu tali li jwasslu ghal konkluzzjoni univoka u li biha l-gudikant ikun moralment konvint lill hinn minn kull dubju dettat mir-raguni mill-htija jew responsabbilta' kriminali tal-imputat jew akkuzat ... hu dover tal-Qorti li tara jekk mill-assjem tal-provi cirkostanzjali jirrizultax b'mod li jkun sodisfatt il-konvinciment morali tal-gudikant sal-grad rikjest fil-process penali tirrizultax htija ta' sewqan hazin."

Il-Qorti tal-Appell Kriminali b'mod partikolari l-wirt li hallielna dwar materji ta' traffiku l-Imhallef Joe Galea Debono u dan minhabba l-esperjenza twila li kellu bhala espert tat-traffiku qabel ma ssejjah biex iservi fil-Gudikatura huma gwida ghall-

Qorti meta tkun qieghda tiddelibera dwar kazijiet bhal dan in ezami. L-Imhallef Galea Debono fil-kaz il-**Pulizija vs Luke Falzon**[19] deciz fis-18 ta' Ottubru 2007 jelenka numru ta' decizjonijiet u t-taghlim taghhom:

Fil-kaz **"Il-Pulizija vs. Giuseppe Galdes"** ([3.5.1953] Kollez. Vol. XXXVII iv. p.1108) gie ritenut li:- *"sabiex ikun hemm il-perikolu hemm bzonn li jkun hemm xi haga aktar mis-semplici vjolazzjoni ta' normi regolamentari, imma ma hemmx bzonn li l-manuvra tikkonkretizza ruha f'konsegwenzi dizastruzi. Il-ligi in tema ta' sewqan perikoluz tikkuntenta ruha bil-perikolu potenzjali u ma tridx il-perikolu tradott fir-realta'."*

Fl-appell kriminali "**Il-Pulizija vs. Claudia Camilleri**" [15.11.1996.] intqal li "il-fatti – inkluzi l-provi indizjarji – *"circumstantial evidence"* jistghu jkunu tali li l-gudikant ihossu moralment konvint li jista' jigbed certi konkluzzjonijiet minn dawk il-fatti …dak li fid-dottrina Ingliza jissejhu "*presumptions of fact*". These are all inferences which may be drawn by the tribunal of fact."

Speed jista' jigi dedott mit-tul tal-*brake marks* (App. Krim. "**Il-Pulizija vs. A.I.C. Mortimer**" Vol. XL. iv. p.1282).

[19] Appell Kriminali Nru 287/07

Verzjonijiet differenti

Il-Qorti hija rinfaccjata b'zewg verzjonijiet ta' dak li effettivament gara u cioe' l-verzjoni tal-Prosekuzzjoni li tallega li l-incident li sehh ghandu jwiegeb ghalih l-imputat u l-verzjoni tal-imputat li jichad b'mod assolut dak li gie allegat fil-konfront tieghu.

Il-Qorti tinnota li f'dan il-kaz m'hemmx persuni indipendenti li raw il-kaz isehh, ghandna biss il-verzjoni tal-imputat ghaliex il-vittma ma lahaqx ta l-verzjoni tieghu kawza tal-griehi li garrab li wasslu ghall-mewt tieghu.

Illi ghalhekk m'hemmx dubju li kollox jiddependi fuq il-kredibilita` tax-xhieda u dan billi bhala gudikant il-Qorti sejra taghti qies l-imgieba, il-kondotta u l-karattru tax-xhieda, tal-fatt jekk ix-xhieda ghandiex mis-sewwa jew hix kostanti u ta' fatturi ohra tax-xhieda tieghu u jekk ix-xhieda hix imsahha minn xhieda ohra u tac-cirkostanzi kollha tal-kaz u dan ai termini tal-Artikolu 637 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Kif gie ritenut fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Lee Borg u Alan Camilleri** mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hmistax ta' Gunju, 1998:

> "*Provi jew indizzji cirkostanzjali ghandhom ikunu univoci, cioe' mhux ambigwi. Ghandhom ikunu indizzji evidenti li jorbtu lill-akkuzat mar-reat u li jwasslu, mehuda lkoll flimkien, ghal konkluzzjoni li kien l-akkuzat u hadd aktar,*

anzi l-akkuzat biss, li kien il-hati u li l-provi li tressqu kienu nkompatibbli mal-presunzjoni tal-innocenza tieghu. "

Fil-fatt skont sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar is-sitta ta' Mejju, 1961 fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Carmelo Busuttil** gie ritenut li:

> "*l-prova indizzjarja ta' spiss hija l-ahjar prova talvolta hija tant li tipprova fatt bi precizjoni matematika.*"

L-Archibold fil-**Magistrates' Courts Criminal Practice 2017**[20] jghallem li:

> Circumstantial evidence has been defined as *"… evidence of surrounding circumstances which, by undesigned coincidence, is capable of proving a proposition with the accuracy of mathematics"*; Lord Hewart C.J. in *Taylor, Weaver and Donovan*, 21 Cr.App.R. 20, CCA at 21.
>
> Lord Normand in *Teper v. R.* [1952] A.C. 480, PC at 489, stated in relation to circumstantial evidence that:
>
> *"It must always be narrowly examined, if only because evidence of this kind may be fabricated to cast suspicion on another … It is also necessary before drawing the inference of the accused's guilt from circumstantial evidence to be sure that there are no other co-existing circumstances which would weaken or destroy the inference."*

[20] Pg. 596: 10-4

> On the other hand it has been said that circumstantial evidence is often the best evidence. It is no derogation of evidence to say that it is circumstantial: *Taylor, Weaver and Donovan*.

Kif gie ritenut mill-Qorti tal-Appelli Kriminali fis-sentenza moghtija fis-17 ta' Gunju 1998 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs David Gatt:**

> "*Provi cirkostanzjali huma bhal katina li tintrabat minn tarf ghal tarf b'sensiela ta' ghoqiedi li jorbtu ma' xulxin u li flimkien jwasslu fl-istess direzzjoni.*"

Illi fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali (sede superjuri) fil-kawza fl-ismijiet ir-**Repubblika ta' Malta v Angel sive Angelo Bajada** tal-15 ta' Mejju 2009 intqal illi:

> *'L-assjem tal-provi kien tali li a bazi tieghu l-gurati setghu ragonevolment u b'konvinciment morali trankwill ghall-aħħar jaslu għall-konkluzjoni la ma jemmnux dak li qed isostni l-appellant u jsibu li l-provi jwasslu inekwivokabbilment ghall-ħtija tiegħu. L-indizji, biex jagħmlu prova, jeħtieg li jkunu univoci'.*

<u>Stopping the carnage, caring for the victims</u>

L-organizzazzjoni fir-Renju Unit **Brake - the road safety charity**[21] ghaddejja b'kampanja bl-ghan *"stopping the carnage, caring for the victims"*. Biex twettaq l-ghan taghha ghaddejja b'kampanja ta' edukazzjoni ghall-pubbliku.

> *Road safety affects everyone. It affects whether people can go to the park or walk to school, elderly people can get to the shops, people can take up cycling to get to work or get fit, and families feel safe to get around their neighbourhoods.*
>
> *For some people, it changes everything. Road crashes and casualties end lives too soon, rip families apart, leave communities reeling in shock and victims feeling alone and without hope.*

Il-Qorti thoss li ghandha tikkwota dak li tghallem din l-organizzazzjoni li tibbaza l-argumenti fuq studji ufficjali varji dwar it-temi li jistghu jghinu fl-analizi li qeghda ssir biex il-Qorti tasal ghad-decizjoni taghha f'dan il-kaz.

> **Speed, speed limits and stopping distances**
>
> Speed is a critical factor in all road crashes and casualties. Driving is unpredictable and if something unexpected happens on the road ahead – such as a child stepping out from between parked cars – it is a driver's speed that will determine whether they can stop in time, and if they can't stop, how hard they will hit.

[21] www.brake.org.uk

Hence reducing and managing traffic speeds is crucial to road safety. It has been estimated that for every 1mph reduction in average speeds, crash rates fall by an average of 5%[22]. Breaking the speed limit or travelling too fast for conditions is recorded (by police at crash scenes) as a contributory factor in more than one in four (27%) fatal crashes in the UK[23]. This is arguably a gross underestimate, because whether or not a vehicle is judged to have been speeding or going too fast for conditions, the fact it was involved in a collision means it was going too fast to have stopped in time. In this way, speed is always a contributory factor, albeit often in combination with other causes: no one was ever killed by a stationary vehicle.

Research has found that British drivers who speed are nearly twice as likely to have been involved in a road crash[24]. Similarly, Dutch research found drivers with one speeding violation annually are twice as likely to crash as those with none, and this increases further for drivers who commit repeated speed violations[25].

Stopping distances

Stopping distances include the distance travelled while the driver notices a hazard and applies the brakes

22 Speed, Speed Limits and Accidents, Transport Research Laboratory, 1994
23 Reported Road Casualties Great Britain 2014, Department for Transport, 2015, table RAS50001
24 The Speeding Driver: Who, How and Why? Scottish Executive, 2003
25 Crash involvement of motor vehicles in relationship to the number and severity of traffic offenses, SWOV, 2013

(thinking distance), and while the vehicle comes to a full stop from its initial speed (braking distance). Typical stopping distances for cars are shown below[26].

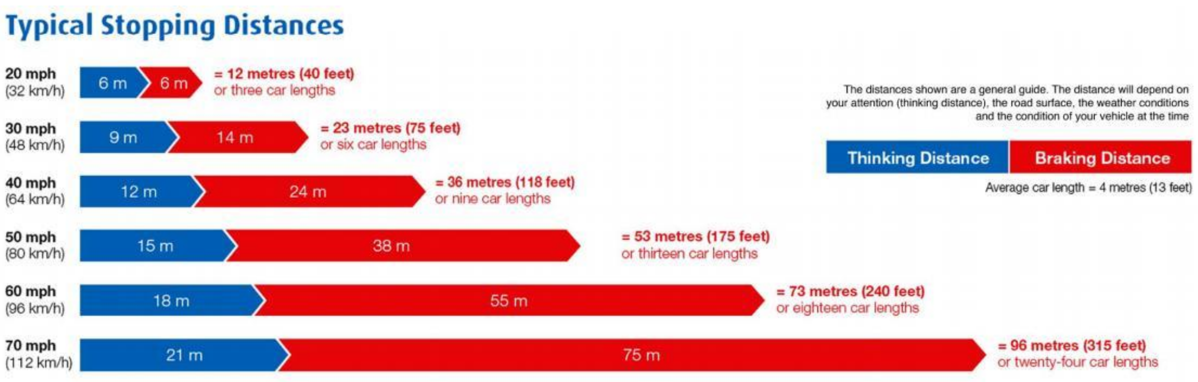

The distances above are based on a reaction time of 0.67 seconds, which assumes the driver is alert, concentrating and not impaired. Driving when tired, distracted or impaired significantly increases reaction times, so the thinking distances above should be regarded as minimums.

The braking distance depends on how fast the vehicle was travelling before the brakes were applied, and is proportional to the square of the initial speed. That means even small increases in speed mean significantly longer braking distances. Braking distances are much longer for larger and heavier vehicles, and in wet or icy conditions, so again these figures are a minimum.

[26] Source: Department for Transport, 2007

Technology such as anti-lock brakes and stability control are designed to enable greater control over the vehicle, not shorten stopping distances. There may be a very small reduction in braking distance with modern technology, but not enough to significantly affect your overall stopping distance[27]. Whatever technology a vehicle has, the basic fact remains that the faster you drive, the longer your stopping distance, and therefore the less chance you have of stopping in time in an emergency.

Impact speed

Driving faster not only lessens drivers' chances of being able to stop in time to avoid hitting someone or something. It also means if they can't stop in time, they will hit with greater impact. The greater the impact, the greater the chances of causing serious injury or death.

A vehicle travelling at 20mph (32km/h) would stop in time to avoid a child running out three car-lengths in front. The same vehicle travelling at 25mph (40km/h) would not be able to stop in time, and would hit the child at 18mph (29km/h). This is roughly the same impact as a child falling from an upstairs window. The greater the impact speed, the greater the chance of death. A pedestrian hit at 30mph has a very significant

[27] FAQs: Anti-Lock Braking System, AAA Foundation for Traffic Safety, 2005

> one in five chance of being killed. This rises significantly to a one in three chance if they are hit at 35 mph[28].

Is-**Safe Drive Directory**[29] tal-Awstralja jagħti tagħrif dwar *stopping distance* għal sewwieq ta' vettura fejn dan jiddependi fuq erba' fatturi "*Human Perception Time, Human Reaction Time, Vehicle Reaction Times u Vehicle Braking Capability*":

> The human perception time; is how long the driver takes to see the hazard, and the brain realize it is a hazard requiring an immediate reaction. This perception time can be as long as ¼ to ½ a second.
>
> Once the brain realizes danger, the human reaction time is how long the body takes to move the foot from accelerator to brake pedal. Again this reaction time can vary from ¼ - ¾ of a second.
>
> These first 2 components of stopping distance are human factors and as such can be effected by tiredness, alcohol, fatigue and concentration levels. A perception and reaction time of 3 or 4 seconds is possible. 4 seconds at 100 km/hr means the car travels 110 metres before the brakes are applied.
>
> Once the brake pedal is applied there is the vehicles reaction time which depends on the brake pedal free-

[28] Impact Speed and a Pedestrian's Risk of Severe Injury or Death, AAA Foundation for Traffic Safety, 2011
[29] www.sdt.com.au

play, hydraulic properties of the brake fluid and working order of the braking system.

This is why the tailgating car usually cannot stop, when the brake light came on in the car in front, this driver had already completed the perception, human and vehicle reaction periods. The following driver was perhaps 1 second too late in applying the brakes. At 100km/hr the car required 28 metres further to stop.

The last factor that determines the total stopping distance is the cars braking capability which depends on factors such as;

- the type of braking system,
- brake pad material,
- brake alignment,
- tyre pressures,
- tyre tread and grip,
- vehicle weight,
- suspension system,
- the co-efficient of friction of the road surface,
- wind speed,
- slope of road,
- surface smoothness

- the braking technique applied by the driver.

KONKLUZZJONIJIET:

Il-Qorti waslet ghal dawn il-konkluzzjonijiet:

- Illi f'dan l-incident tilef hajtu Michael Sciberras meta sehhet habta bejn vettura misjuqa mill-imputat u mutur misjuq minnu.
- Illi mill-ezamijiet maghmula u kalkoli xjentifici jirrizulta illi l-imputat Clive Tanti kien qed isuq il-vettura tieghu b'velocita ta' mija u hamsa u erbghin kilometru fis-siegha (154kfs)[30] filwaqt li l-vittma Michael Sciberras kien qieghed isuq fil-kareggjata tieghu b'velocita ta' mija u sitta u ghoxrin kilometru fis-siegha (126kfs)[31].
- Illi skont ir-Regolament 127 Dwar il-Vetturi bil-Mutur il-velocita' go l-inhawi fejn sehh l-incident ma ghandiex teccedi t-80 kilometru fis-siegha.
- Illi l-imputat u l-vittma kienu qeghdin isuqu hafna aktar mil-limitu ta' velocita kif ukoll speed aktar qawwi biex sewwieq ma jitlifx il-kontroll. Dan wassal biex la l-imputat u lanqas il-vittma ma jilhqu jaghmlu azzjoni evasiva.
- Illi l-imputat kien qieghed isuq fuq il-karreggjata l-hazina.
- Illi l-imputat kien qieghed isuq il-vettura tieghu b'manjiera traskurata u perikoluza, naqas li jzomm il-*proper look-out*

[30] Fol.201
[31] fol. 202

mehtieg minn kull sewwieq u li s-sewqan tieghu kien ta' periklu ghal terzi kif ukoll ghall-prorjeta taghhom.

- Illi l-pulizija kellhom minnufih jaghmlu t-test tan-nifs lill-imputat u jekk kellu jittiehed il-livell ta' *alcohol* fid-demm kellu jsir malajr kemm jista' jkun u mhux tmien (8) sieghat wara. Irrizulta li l-livell ta' *alcohol* fid-demm kien ta' *"36 milligrams per 100 milliliters (mg%)."*[32] L-Artikolu 15(1)(b) tal-Kap 65 il-limitu preskritt huwa ta' 80 milligramma ta' alcohol f'100 mililitru ta' demm. Dan huwa kejl differenti minn dak ta' test tan-nifs.
- Illi l-fattur kontributorju ta' terz jinnewtralizza r-responsabbilta' ta' imputat meta dan ikun **<u>unikament</u>**

[32] Pauline Lax (*a fol.* 246) fir-rapport taghha tghid:

<u>Alcohol</u>

A blood alcohol concentration (BAC) of 36 milligrams per 100 millilitres (mg%) is a relatively low level and is unlikely to cause a significant degree of impairment in most individuals. For comparison purposes it is considerably less than the legal limit of 80 mg% for driving a motor vehicle in the United Kingdom. However, if the blood sample was taken some time after the accident occurred, then the blood alcohol concentration may have been higher at the relevant time.

<u>Other substance</u>

Caffeine is usually present as a result of drinking coffee, tea or certain soft drinks.

Conclusions

1. A relatively low concentration of alcohol was detected in the blood taken from Clive Tanti which is unlikely to have caused a significant degree of impairment at the time the blood sample was taken. However, if the blood sample was taken some time after the accident occurred, then the blood alcohol concentration may have been higher earlier.
2. Apart from caffeine, none of the drugs listed above were detected in the blood and, assuming the blood was taken within a few hours of the accident occurring, Clive Tanti was therefore not under their influence at the time of the accident.

u esklussivament li wassal għall-incident stradali, li f'dan il-kaz ma rrizultax hekk.

- Illi l-fatt li l-vittma kien qieghed isuq b'velocita' aktar minn dik permessa fit-triq li sehh l-incident jista' jkun li kkontribwit ghall-qawwa tal-impatt, izda din in-negligenza kontributorja ghandha tittiehed in kunsiderazzjoni biss fil-kalibrar tal-piena li ghandha tigi erogata.
- Illi huwa serju hafna li l-Qorti ghandha idejjha marbuta minhabba l-fatt li sal-20 ta' April 2015 ma kienx hemm certezza tal-isem tat-triq fejn sehh l-incident meta dan kellu jkun stabbilit immedjatament dakinhar li sehh il-kaz fil-15 ta' Ottubru, 2011 u mhux erba' snin wara. Fil-process hemm konfuzjoni shiha dwar l-isem tat-triq jekk kinetx Triq Valletta jew Triq l-Imdina. Anke meta kien stabbilit fil-5 ta' Mejju 2014[33] li t-triq kienet Triq l-Imdina u mhux Triq Valletta, l-Prosekuzzjoni u l-*parte civile* ma talbux korrezzjoni immedjatament izda l-korrezzjoni finali saret fl-20 ta' April 2015 b'konsegwenza li l-akkuzi marbuta mal-Kapitolu 65 jkunu preskritti fl-eghluq tas-sentejn minn meta sehh l-incident.
- Ix-xiehda tat-tabib Joseph Ferriggi li kien prodott mid-difiza bhala xhud m'ghandiex relevanza ghal kaz in ezami.

[33] Xhieda li ta Michael Balzia (*a fol.* 444)

KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI DWAR IL-PIENA

Illi in linea generali jibda biex jinghad li:

> *l-piena m'ghandiex isservi bhala xi forma ta' vendikazzjoni tas-socjeta` fil-konfront tal-hati. Il-piena ghandha diversi skopijiet. Wiehed minnhom huwa sabiex jigi ripristinat it-tessut socjali li jkun gie mcarrat bil-ghemil kriminali ta' dak li jkun. Taht dan l-aspett jassumu importanza, fost affarijiet ohra, kemm ir-rizarciment tad-dannu da parti tal-hati kif ukoll ir-riforma tal-istess hati. Skop iehor tal-piena huwa dak li tigi protetta s-socjeta`. Dan l-iskop jitwettaq kemm billi fil-kaz ta' persuni li b'ghemilhom juru li huma ta' minaccja ghas-socjeta` dawn jinzammu inkarcerati u ghalhekk barra mic-cirkolazzjoni, kif ukoll billi, fil-kaz ta' reati gravi, is-sentenza tibghat messagg car li jservi ta' deterrent generali. Il-Qrati ta' gustizzja kriminali dejjem iridu jippruvaw isibu l-bilanc gust bejn dawn u diversi skopijiet ohra tal-piena.*[34]

Illi c-cirkostanzi ta' kull kaz huma partikolari ghal dak il-kaz u normalment ivarjaw radikalment mic-cirkostanzi ta' kull kaz iehor. Huwa impossibbli ghal-legislatur li jipprevedi dawn ic-cirkostanzi kollha u, a priori, jistabilixxi (ghal kull reat) piena specifika ghal kull sensiela ta' cirkostanzi differenti li fihom jista' jitwettaq dak l-istess reat.

Illi huwa propju ghalhekk illi ghal kull reat il-Ligi ma tistipulax piena fissa imma tistipula minimu u massimu; jispetta lill-Qorti biex fid-diskrezzjoni taghha, u entro dawk il-parametri, teroga

[34] Ref Ir-Republika ta' Malta vs Rene sive Nazzareno Micallef: Appell Kriminali deciz 28.11.2006.

dik il-piena permezz ta' liema, skont ic-cirkostanzi ta' kull kaz, tipprova ssib dak il-bilanc gust bejn d-diversi skopijiet li ghandhom jintlahqu.

Illi dwar il-varji modi kif il-Qorti tista' titratta ma' persuna misjuba hatja ta' xi reat u x'evalwazzjoni ghandha ssir biex jigi stabbilit liema minn dawn il-modi jservi l-aktar lill-gustizzja, kellha l-opportunita tippronunzja ruhha l-Qorti ta' l-Appell Kriminali. Fis-sentenza mghotija fil-kawza Il-**Pulizija vs Maurice Agius**[35] dik il-Qorti qalet hekk:

> *Huwa car...., li l-ewwel haga li qorti trid tiddecidi hi jekk il-kaz jimmeritax piena ta' prigunerija, b'mod li jigu eskluzi (jekk kienu talvolta applikabbli u mhux aprioristikament eskluzi mill-ligi stess) mizuri bhal ordinijiet maghmula taht l-Att dwar il-Probation jew multa. Jekk jigi stabbilit, tenut kont tac-cirkostanzi kollha, li l-kaz kien jimmerita prigunerija, il-gudikant irid jghaddi ghat-tieni stadju, u cioe` biex jiddetermina t-tul ta' tali prigunerija. Hawn ukoll il-gudikant ma jridx joqghod ihares lejn is-subartikolu (1) tal-Artikolu 28A u jipprova jara kif ibaxxi l-piena biex igibha ma teccedix is-sentejn. Il-piena ta' prigunerija trid tkun dik il-piena li oggettivament taghmel ghall-kaz, indipendentement minn jekk tkunx tista' tigi sospiza o meno. Huwa biss jekk il-piena hekk oggettivament stabbilita ma tkunx ta' aktar minn sentejn prigunerija li l-gudikant jghaddi ghat-tielet stadju, u cioe`biex jikkonsidra jekk ghandux jissospendi o meno tali piena (ghal*

[35] Deciza fit-13 ta' Novembru 2009.

periodu ta' mhux anqas minn sena u mhux izjed minn erba' snin). Huwa evidenti li l-ewwel haga li trid issir f'dana t-tielet istadju hi li wiehed jara jekk hemmx xi ostakolu statutorju ghal tali sospensjoni ....; jekk ma hemmx tali ostakoli, allura, u allura biss, tqum il-kwistjoni ta' jekk il-piena ta' prigunerija ghandhiex tigi sospiza u, jekk jkun jidhrilha li l-kaz ikun wiehed li fih sentenza ta' prigunerija ghandha tigi sospiza, x'ghandu jkun il-periodu operattiv taghha (cioe` ghal kemm zmien tibqa' hekk sospiza fuq ras il-hati).

Il-Qorti tirreferi ghal dak dikjarat mill-***Archbold Magistrates' Courts Criminal Practice 2017***:

Sentencing can range from a relatively complex task to a relatively straightforward one. At its most difficult, it is a complex balance in which conflicting goals have to be addressed.

Section 142[36] *of the 2003 Act requires every court to have regard to five specified purposes—punishment, reduction of crime, reform and rehabilitation, protection of the public and*

[36] Any court dealing with an offender in respect of his offence must have regard to the following purposes of sentencing—

- (a)the punishment of offenders,
- (b)the reduction of crime (including its reduction by deterrence),
- (c)the reform and rehabilitation of offenders,
- (d)the protection of the public, and
- (e)the making of reparation by offenders to persons affected by their offences.

the making of reparation to those affected by the offence.[37]

Kif qal Lord Justice Lawton fil-kawza **R v. Sargeant** [38]:

> **"Society, through the courts, must show its abhorrence of particular types of crime, and the only way in which the courts can show this is by the sentences they pass. The courts do not have to reflect public opinion. On the other hand they must not disregard it. Perhaps the main duty of the court is to lead public opinion."**

L-Archbold meta jitkellem dwar il-linji gwida dwar sentenzi marbuta ma' incidenti tat-traffiku li jwasslu ghall-imwiet jikkwota mid-dibattitu tal-House of Lords fejn intqal:

> *"… it will mean that the families of those killed by careless drivers feel that the law is adequate to deal with the circumstances and that the justice system is on their side so that if, in all the circumstances, a court feels that custody is appropriate, it will be available. Of course, there will be instances—probably the majority—where custody is not considered to be the most appropriate penalty."*[39]

---

[37] Archbold Magistrates' Courts Criminal Practice 2017 pg. 1628: 22-1

[38] (1974) 60 Cr.App. R. 74.

[39] Sentencing Guidelines Council para 17-45

DECIZJONIJIET TAL-QRATI

Il-Qorti qabel iddecidiet dwar il-piena, rat is-sentenza kkwotata mill-*parte civile* l-**Pulizija vs Justin West** deciza mill-Qorti tal-Magistrati fl-1 ta' Gunju 2015 li minn dakinahr sallum kienet ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Ottubru 2016. L-Imhallef Edwina Grima fid-decizjoni taghha stqarret li:

> *This Court has examined all the circumstances revolving around this case. Accused, a person of British nationality, was driving a vehicle in a reckless manner, drunk at ten o'clock in the morning, overtaking another vehicle and this close to a cross road. The impact was so great that the quad bike which was stationery prior to impact was catapulted into the air thus causing fatal injuries to the victim, and appellant lost control of the vehicle driven by him which careened to the other side of the road and fell down a height of three metres below street level. All these factors indicate that appellant was not only driving a vehicle under the effects of alcohol but also that for no valid and justifiable reason lost control of the vehicle the impact being so severe as to leave behind a trail of damage and destruction as evidenced in the reports filed by the forensic experts.*

L-avukat tal-*parte civile* filwaqt li kkwotat din is-sentenza biex taghmel pressjoni fuq il-Qorti quddiem il-qraba tal-vittma biex timponi piena ta' prigunerija effettiva naqset illi tkun leali lejn l-istess Qorti u tghid li l-kaz li ghalih saret referenza ghalih l-persuna misjuba hatja, nstabet hatja ta' xejn anqas minn seba'

reati barra dak ta' qtil involontarju f'cirkostanzi differenti mill-kaz odjern.

"appellant was found guilty not only of the charge relating to involuntary homicide but also of no less than another seven offences including involuntary damage to property and other traffic offences including driving under the influence of alcohol."

Fil-kaz **Il-Pulizija vs. Alfonso Abela**, deciza mill-Qorti tal-Appell[40] fl-10 ta' Marzu 2005 intqal:

"din il-Qorti fl-ewwel lok ma tarax li s-sentenza ta' prigunerija sospiza hija mizura opportuna w indikata fil-kaz ta' offizi involontarji f'incidenti tat-traffiku, ghaliex l-ghan ta' tali mizura jew sanzjoni, fil-fehma ta' din il-Qorti, hu li, fil-waqt li tati opportunita' ohra lill-kriminal qabel ma tibghatu l-habs, proprju li zzomm lill-kriminal milli jerga' jaqa' u jikkommetti xi tip ta' delitt bhas-serq, drogi , frodi li hu jkun abitwat fih u mhux biex ma jergax jahbat b'karozza jew itajjar li xi hadd involontarjament , esperjenza li ovvjament hadd zgur ma jkun ihobb jew jixtieq li jerga' jirripeti.

Inoltre il-Qorti thoss li l-piena karcerarja hija indubbjament wahda sproporzjonata meta si tratta ta' incident stradali nvolontarju fejn ma jirrikorrux l-estremi tas-sewqan bla kont jew dawk tas-sewqan perikoluz. Din il-Qorti thoss li f'kaz ta'

[40] Appell Kriminali Nru. 253/04 deciz mill-Imhallef Joe Galea Debono

sewqan traskurat jew f' kaz ta' ksur tar-regolamenti tat-traffiku piena pekunjarja hija ferm aktar addattata w xierqa."

Din il-Qorti se telenka numru ta' decizjonijiet li nghataw mill-Qrati taghna fejn jidhlu incidenti tat-traffiku b'konsegwenzi serji:

Il-Pulizija vs Kevin Ellul, deciza mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Frar 2013 – il-Qorti tal-Magistrati imponiet sentenza sospiza, u nonostante li l-Avukat Generali kien ukoll intavola appell, il-Qorti ikkonfermat sentenza sospiza *"ghalhekk din il-Qorti ma tara l-ebda raguni sabiex tvarja n-natura tal-piena li l-ewwel Qorti kienet iddecidiet li tinfliggi"*[41].

Il-Pulizija vs Alexander Portelli, deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar is-26 ta' Frar 2001 – l-imputat gie kkundannat multa ta' elf lira Maltin (Lm1,000) u l-imhallef sedenti fis-sentenza ghamel kumment fis-sens li fid-dawl tac-cirkostanzi tal-kaz in kwistjoni *"l-ewwel Qorti kienet ukoll korretta meta ma mponietx piena karcerarja."*

Il-Pulizija vs David Rigglesford, deciza mill-Qorti tal-Appell nhar il-31 ta' Mejju 2005[42] – il-Qorti bidlet piena ta' sentenza sospiza ghal multa *"in cases of involuntary bodily harm or homicide, the awarding of suspended prison sentences – particularly to foreigners who like appellant live away from these Islands – is not the best and most suited punishment in the circumstances, as such suspended*

[41] Appell Kriminali Numru. 406/2010 deciz mill-Imhallef David Scicluna
[42] Criminal Appeal Number. 6/2007 decided by Hon. Mr. Justice Joe Galea Debono

sentences are mainly intended to ensure the rehabilitation of the offender and to deter him from relapsing – a very unlikely event in case of involuntary offences and accidents - this Court feels that this ground of appeal should be upheld and that the sentence of imprisonment – albeit suspended for two years – should be altered to a pecuniary punishment."

Il-Pulizija vs Roderick Cauchi, deciza mill-Qorti tal-Magistrati nhar l-1 ta' Awwissu 2008 – il-Qorti mponiet piena karcerarja ta' sena sospiza ghal tlett snin.

Il-Pulizija vs Geoffrey Fenech, deciza mill-Qorti tal-Magistrati nhar l-10 ta' Novembru 2009 – il-Qorti imponiet 20 xahar prigunerija sospiza ghal tlett snin.

Il-Pulizija vs Charlo Farrugia , deciza mill-Qorti tal-Magistrati nhar is-27 ta' Marzu 2009 – il-Qorti imponiet multa ta' Euro 2,500.

Il-Pulizija vs Joseph Schembri deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) fil-5 ta' April 2016 il-Qorti imponiet multa ta' Euro 4,000.

Il-Pulizija vs Paul Camilleri deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) fit-30 ta' Gunju 2016 l-hati kien ikkundannat sentejn habs sospizi ghal erba' snin u Euro 3,000 multa.

Il-Pulizija vs Paul Borg deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) fit-8 ta' Novembru 2016 l-hati kien ikkundannat Euro 4,000 multa u 250 siegha xoghol fil-komunita'.

Il-Qorti taghmel referenza ghal dak li qal Papa Frangisku fil-laqgha mal-prigunieri tas-6 ta' Novembru 2016 fl-okkazjoni tal-Gublew tal-Hniena:

Sometimes, a certain hypocrisy leads to people considering you only as wrongdoers, for whom prison is the sole answer. We don't think about the possibility that people can change their lives; we put little trust in rehabilitation. But in this way we forget that we are all sinners and often, without being aware of it, we too are prisoners. At times we are locked up within our own prejudices or enslaved to the idols of a false sense of wellbeing. At times we get stuck in our own ideologies or absolutize the laws of the market even as they crush other people. At such times, we imprison ourselves behind the walls of individualism and self-sufficiency, deprived of the truth that sets us free. Pointing the finger against someone who has made mistakes cannot become an alibi for concealing our own contradictions.

Fl-omelija tiegħu, l-Arċisqof Charles J. Scicluna nhar it-Tnejn 3 ta' Ottubru 2016 fil-ftuħ tas-Sena Forensi tkellem dwar il-vittmi ta' reat, li minħabba l-kefrija ta' ħaddieħor, jitneżżgħu mid-dinjità:

Intom, fix-xogħol tagħkom - kemm Imħallfin, kemm Maġistrati, kemm avukati, prokuraturi legali - tiltaqgħu ma' tant sitwazzjonijiet umani - mhux biss fil-kriminal imma anke fiċ-ċivil - fejn in-nies jiġu għall-ġustizzja għax huma vittmi tar-regħba, tal-aggressjoni, tal-vjolenza, tal-kefrija ta'

ħaddieħor. Dawn jiġu quddiemkom imneżża mid-dinjità, jitkarrbu biex xi ħadd jagħtihom l-għajnuna.

[...]

Fis-Sena tal-Ħniena mhux qed nistieden lill-ġudikatura, lill-maġistratura biex ikunu soft, biex ngħidu 'ejjew nagħmlu d-discount', dak il-konfessur jista' jagħmillek d-discount fuq il-penitenza meta tmur tqerr. Inti tuża l-liġi biex il-ġustizzja issir espressjoni tal-ħniena meta qed tagħti lil kull wieħed jew kull waħda dak li ħaqqhom, imma qed taħdem ukoll għar-riabilitazzjoni tal-aggressur u anke tal-vittma. Kultant kritika li ssir lis-sistema tagħna hija li aħna forsi għadna qed niżviluppaw sensibbilità għall-eżiġenzi li jkollhom il-vittmi. Jiena nħobb ninsisti li d-dannu għandu jirriżarċih, jagħmel tajjeb għalih, min jagħmel il-ħsara. U s-soċjetà hija wkoll vittma tal-aggressur imma hemm bżonn ukoll naħdmu għar-riabilitazzjoni ta' min ikun żbalja jew ta' min, minħabba storja trawmatika f'ħajtu, għandu operat jew inkella imġieba antisoċjali li kultant is-sentenzi tagħna ma nafx kemm jgħinuh joħroġ minnha din il-ħaġa, imma forsi jagħmluh iżjed kiefer fl-atteġġjament tiegħu lejn l-oħrajn.

Din il-Qorti tinnota illi m'hemm xejn x'juri illi l-imputat hu xi minaccja ghas-socjeta`, l-anqas li hemm bzonn ta' xi tip ta' riforma fil-karattru tieghu jew li hu xi persuna ta' kondotta vjolenti. Il-kondotta tieghu fil-fatt hi wahda netta. Mill-banda l-

ohra, fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta v. Rene` sive Nazzareno Micallef**, intqal li wiehed mill-iskopijiet tal-piena hu li fil-kaz ta' reati gravi "is-sentenza tibghat messagg car li jservi ta' deterrent generali." **Fil-fatt il-messagg li jrid jintbaghat f'kazijiet bhal dak in ezami hu li l-hajja mhijiex irhisa u li t-tehid ta' hajja anke involontarjament ghandu jitqies bhala xi haga serja u gravi.**

Il-Qorti hija tal-fehma li ghandha tikkunsidra **piena alternattiva ghal dik ta' prigunerija effettiva** kif baqghet issostni l-avukat tal-*parte civile* li ghandha tinghata.

L-imputat Clive Tanti se jigi kkundannat ihallas multa u ordnat jaghmel xoghol komunitarju, liema piena tkun aktar gusta u ekwa minn dik ta' prigunerija.

DECIDE:

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti wara li rat l-Artikoli tal-Ligi ndikati mill-Avukat Generali fin-Nota tieghu datata 8 ta' Gunju, 2015 b'mod partikolari Artikoli 17, 23, 30(1), 31, 225, 328(a) u 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta, Artikoli 15(1)(2)(3), 15A(1)(2), 15B(1)(2) u 15H(1)(2) ai termini tal-Artikolu 688(e) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, l-azzjoni kriminali fir-rigward tal-imputazzjonijiet tnejn (2), tlieta (3) u erbgha (4) taqa' bi preskrizzjoni bl-eghluq ta' sentejn u ghal dawn il-motivi, il-Qorti qieghda tiddikjara l-imputazzjonijiet

tnejn (2), tlieta (3) u erbgha (4) migjuba kontra l-imputat bhala preskritti u qed tilliberah minnhom u issib lill-imputat Clive Tanti hati tal-ewwel (1) u l-hames (5) imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tieghu u tikkundannah multa komplessiva ta' hamest elef ewro (€5,000) u bl-applikazzjoni tal-artikolu 11 tal-Kap 446 tqieghed lil Clive Tanti taht Ordni ta' Servizz fil-Komunita` billi jaghmel xoghol bla hlas fil-massimu li tipprovdi l-ligi ghall-erba' mija u tmenin (480) siegha f'dak il-post u skond l-arrangamenti li jsiru mid-Direttur tas-Servizzi tal-Probation u Parole, u bil-kundizzjonijiet kollha l-ohra msemmija fid-digriet anness.

Din l-ordni qed isir wara li l-Qorti spjegat lill-hati bi kliem car l-import ta' din l-ordni u qaltlu x'inhuma l-konsegwenzi jekk huwa ma' joqghodx ghall-kundizzjonijiet ta' din l-ordni.

Il-Qorti tordna notifika ta' din is-sentenza lid-Direttur tal-Ufficcju tal-Probation u Parole.

Stante illi l-imputat instab hati tal-imputazzjonijiet migjuba kontrih, il-Qorti tilqa' t-talba tal-Prosekuzzjoni ai termini tal-Artikolu 533 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta ghall-hlas tal-esperti mahtura f'dawn il-proceduri u tikkundanna lil Clive Tanti biex

ihallas tliet elef, tmien mija u erbgha u tletin ewro u tmien centezmu (**€3,834.08**)[43] u dan fi zmien sitt xhur millum.

Dr. Joseph Mifsud
Magistrat

[43] **DRITTIJIET ESPERTI TOTAL - €3,834.08** maqsuma kif gej**:** PS171 Karl Glanville *(a fol* 28 et. seq.) - €33.19; Prof. M.T. Camilleri & Dr. Ali Safraz (*a fol* 38 et. seq.) - €512.91; Perit Richard Aquilina (*a fol* 45 et. seq.) - €335.80; PS826 Matthew Parnis (*a fol* 56 et. seq.) - €522.94; Mario Buttigieg (*a fol* 153 et. seq.) - €1,465.50; Joseph Zammit (*a fol* 153 et. seq.) - €553.42; Martin Bajada (*a fol* 228 et. seq.) - €253.70; Dr. Mario Scerri (*a fol* 235 et. seq.) - €156.62